VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Valtioneuvoston kirjelmä EU:n tekoälyasetusehdotuksesta (U 28/2021 vp)

Maria Kekäläinen, neuvotteleva virkamies
29.9.2021
Perustuslakivaliokunta

Vaikutukset perusoikeuksiin

- Asetusehdotuksen perusoikeusvaikutukset ovat laajat. Tärkeää, ettei asetus rajoita perusoikeuksien toteutumista.

- PL 21 § Hyvä hallinto ja oikeusturva
  - Oikein käytettynä tekoäly voi edistää hyvän hallinnon toteutumista, mm. tehostamalla viranomaisten toimintaa ja edistämällä hallinnon asiakkaiden tasapuolista kohtelua
  - Valtioneuvoston kanta: julkisen sektorin erityisluonne tulee huomioida ja oikeus hyvään hallintoon tulee turvata

Vaikutukset hyvään hallintoon ja oikeusturvaan

- Monet korkean riskin tekoälyjärjestelmät koskevat viranomaisen toiminnassa käytettäviä järjestelmiä (liite III)
  - Mm. Julkisten etujen käytöstä päättäminen, matkustusasiakirjan tarkistaminen, avustavat tehtävät oikeuslaitoksessa
- Suomessa julkisen hallinnon toimintaan kohdistuu kansallista sääntelyä mm. hyvän hallinnon, läpinäkyvyyden ja tiedonhallinnan osalta
  - Tärkeää varmistaa, ettei asetuksesta synny viranomaisille tarpeetonta sääntelytaakkaa

Vaikutukset hyvään hallintoon ja oikeusturvaan

- Asetusehdotuksessa asetetaan velvollisuuksia korkean riskin tekoälyjärjestelmien tuotantoketjuun kuuluville tahoille
- Julkisen sektorin elin voi toimia erilaisissa rooleissa, kuten:
  - Tekoälyjärjestelmän tuottajana
  - Järjestelmän käyttäjänä
  - Tekoälyjärjestelmiä valvovana tahona
- Viranomaisiin kohdistuvat velvollisuudet asetusehdotuksen nojalla riippuvat siitä, missä roolissa viranomainen kulloinkin toimii
  - Julkiseen sektoriin kohdistuvaa sääntelyä tulisi tarkastella kokonaisuutena

Kansallisen yleisääntelyn valmistelu

- OM ja VM ovat käynnistäneet julkisen hallinnon automaattista päätöksentekoa ja tietojärjestelmiä koskevan yleislainsäädännön valmistelun keväällä 2021
  - HE:n valmistelu syksyn 2021 aikana
  - Tekoälyasetuksen käsittelystä on ennakoitu pitkää EU-tasolla – rajalliset vaikutukset yleislainsäädännön valmisteluun
- Tekoälyasetus voi vaikuttaa pitkällä aikavälillä viranomaisten tietojärjestelmien vaatimuksiin
  - Jotta vaikutuksia viranomaisten toimintaan voidaan arvioida, tekoälyn määritelmää ja korkean riskin tekoälyjärjestelmiä tulisi tarkentaa asetuksessa

Säädös- ja täytäntöönpanovallan siirto

- Komissiolle siirretään laajasti valtaa antaa delegoituja ja täytäntöönpanosäädöksiä
  - Esimerkiksi tekoälyn määritelmä on sidonnainen liitteeseen I tekoälytekniikoista, jota voidaan muuttaa delegoiduilla asetuksilla
- Pyritään mahdollistamaan joustava sääntely ja huomioimaan jatkuvasti kehittyvä tekoälyteknologia
- Mahdollistaa sääntelyn ulottuvuuden laajentamisen: tarkasteltava komissiolle siirrettävää valtaa tarkoituksenmukaisuuden ja oikeasuhtaisuuden osalta
  - Tulee huomioida, kuinka ennakoitavaksi sääntely muodostuu eri toimijoille